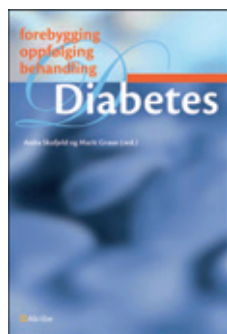

Bredt anlagt bok for sykepleiere

Anita Skaftjeld, Marit Graue, red.

Diabetes

Forebygging, oppfølging, behandling. 375 s, tab, ill. Oslo: Akribe, 2011. Pris NOK 449 ISBN 978-82-7950-074-2

Målgruppen er først og fremst sykepleiere. Omfanget tilsier nok at leserkretsen først og fremst vil være sykepleiere som arbeider mye med diabetes. Men flere andre grupper innenfor og utenfor helse-tjenesten vil også ha nytte av å lese boken, for å få kunnskap om en sykdom som gjennom livsløpet vil ramme en tredel av dem som fødes i Norge i 2011. De 13 forfatterne representerer klinisk medisin, helsefag, forskning og pasientperspektiv, med intensjon om å formidle kunnskap om diabetes fra et vidt spekter av synsvinkler.

Paperbacken er ryddig satt opp, men ordrik, og etter min smak har den for kjedelig layout. Det er mange lange tekstpassasjer, og selv om de er stykket opp av avsnitt er faktaruter, tabeller og kulepunkter for lite brukt. Det gjør den tung å lese, og jeg savner en inngang eller korte oversikter i starten av kapitlene som beskriver læringsmålene. Teksten er fortellende i stilen og lite stringent i oppbyggingen.

I store trekk har redaktørene lyktes i å gi et bredt perspektiv på diabetessykdommen og sette den inn i en videre ramme enn den rent medisinske. Jeg vil særlig fremheve Jorun O. Alvik Torgautens kapitler *Følelsesmessige reaksjoner ved type 1-diabetes* og *Psykisk helse og type 1-diabetes* som meget lesverdige og perspektivgivende. Brukerperspektivet er godt presentert av Diabetesforbundets generalsekretær, og kapitlene *Diabetes i et livsløpsperspektiv* og *Diabetes i et kulturperspektiv – veiledning til personer med minoritetsbakgrunn* er verdifulle bidrag som utvider den medisinske synsvinkelen. Det er også svært fortjenstfullt at redaktørene har tatt med en egen seksjon om *Forskning, fagutvikling og formidling*, hvor de fremhever behovet for sykepleiefaglig forskning som supplement til den rent medisinske.

Hva savner jeg? En klarere presisering av sykepleierens oppgaver som samarbeidspartner med sykehusleger, primærleger og annet helsepersonell, og som leder av diabetesteam. Hva er hensiktsmessig arbeidsfordeling ved årskontroller av diabetespasienter? Hvor mye tid er rimelig å bruke på en «vanlig konsultasjon»? Hjemmesykepleierens perspektiv? Det er også noen små unøyaktigheter som skjemmer litt: Det står for eksempel at «Omkring 5–10 % av de med type 2 diabetes har tegn til autoimmunitet». Men i henhold til internasjonale definisjoner skal latent autoimmune diabetes hos voksne (latent autoimmune diabetes in adults, LADA) klassifiseres som diabetes type 1. Videre hevdes det: «Metformin er førstevalg ved samtidig overvekt.» Men ifølge nasjonale og internasjonale behandlingsretningslinjer er det førstevalg ved all diabetes type 2.

Jeg anbefaler boken fortrinnsvis for sykepleiere med spesiell interesse for diabetes, men også for andre i helse- og sosialsektoren som arbeider for å lette livet for de som må leve med diabetes. Den er også aktuell for interesserte personer med «diabetes type 3» – de som har nære pårørende med diabetes. Når andre utgave kommer, håper jeg på en enda mer lettlest og leservennlig utgave.

Kåre I. Birkeland

Endokrinologisk avdeling
Oslo universitetssykehus

Å se helse i lys av tid og sted

Fernando De Maio

Health and social theory

204 s, ill. New York, NY: Palgrave Macmillan, 2010. Pris USD 30 ISBN 978-0-230-51742-4

Helse, helseforståelser, helseprofesjoner og helsetjenester – alt er sosialt forankret og må forstås i lys av den historiske og kulturelle konteksten de inngår i, og oppstår av. Gjennom åtte kapitler har den kanadiske forfatteren Fernando De Maio som mål å drøfte ulike empiriske tema ut fra denne overordnede tenkemåten.

Etter en introduksjon av formålet og oppbyggingen gir De Maio et historisk tilbakeblikk på opptakten til den medisinske sosiologien, deriblant Virchow og Engels, samtidig som han presenterer grunnelementene i faget. Deretter beskriver han fremveksten av medisinsk sosiologi som en selvstendig fagdisiplin på 1950-tallet, samt fagets utvikling gjennom kontinuerlig teoribygging de siste 60 årene. Sentrale teoretikere som Parsons, Goffman, Merton, Freidson, Illich og Foucault blir både presentert og sammenstilt. Så vender forfatteren seg fra teoretiske til empirisk orienterte diskusjoner.

Den empiriske delen (kapittel 4–7) omhandler sentrale temaer som sosial ulikhet i helse, helsetjenesten som system, medikalisering og lege- og pasientrollen. I kapitlet om helseulikheter beskriver forfatteren observerte mønstre i en internasjonal sammenheng, samtidig som han drøfter hvordan ulikhetene kan forklares. I kapitlet om helsetjenesten som system, beskriver og sammenlikner han ulike helsesystemer, etterfulgt av casestudier fra Canada og Venezuela. I neste kapittel diskuterer han medikaliseringens fremvekst, uttrykk, drivkrefter og konsekvenser med vekt på klassiske medikaliseringsteoretikere som Zola, Illich, Conrad og Freidson, firklovet som på 1970-tallet utviklet begrepet medikalisering. I kapitlet om lege- og pasientrollen drøfter han ulike dimensjoner ved lege-pasient-relasjonen, ulike måter å forstå de to komplementære rollene på, og sentrale kjennetegn ved kliniske beslutningsprosesser. Til slutt sammenfatter han noen av hovedpunktene, før han avslutter med forslag til videre lesning, litteraturliste og indeks.

Health and social theory er en velskrevet bok som gir en lett-fattelig, men grundig innføring i sosiale og kulturelle aspekter ved helse, sykdom og medisinsk praksis, og kan leses uten særlige forkunnskaper. De ulike kapitlene føyes sammen gjennom røde tråder hele veien.

Boken har høy praksisrelevans og egner seg for medisinstudenter, masterstudenter i helsefag og folkehelse, og for leger som ønsker å utvikle sine evner til å se og forstå sosiale og kulturelle dimensjoner ved sin yrkesutøvelse. Tid og sted har betydning for og innvirkning på all medisinsk praksis. Endringer i sykdomspanoramaet, medikalisering i rakettfart, økte forventninger og prioriteringsutfordringer, økt teknifisering av medisinen som fag, økt søkelys på effektivitet og økt politisk styring av helseprofesjonene gir nye utfordringer for dagens leger. Evne til å håndtere disse utfordringene på en fornuftig måte forutsetter kunnskaper i mer enn biologi, biokjemi og sykdomslære.

Dette er en dagsaktuell og etterlengtet bok som fyller et tomrom i litteraturen – herved anbefalt!

Olaug S. Lian

Institutt for samfunnsmedisin
Universitetet i Tromsø